

İkinci Dünya Savaşı Sırasında Türkiye’de Yaşanan Kıtlığın Kadın Dergilerindeki Yansımaları (Reflections of Famine in Turkey During the Second World War in Women’s Magazines)

Mehmet KIZILELİ^a , * Mustafa AKSOY^a

^a Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Tourism, Department of Gastronomy and Culinary Arts, Ankara/Turkey

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 14.09.2022

Kabul Tarihi: 28.12.2022

Anahtar Kelimeler

İkinci Dünya Savaşı

Kadın dergileri

Kıtlık dönemi

Kıtlık yemekleri

Muhafız teorisi

Öz

Türkiye de 1939 tarihinde başlayıp 1945 tarihine kadar süren İkinci Dünya Savaşı’nda taraf olmamasına karşın kıtlık ile mücadele vermek zorunda kalan ülkeler arasındadır ve savaş ekonomisi düzenine geçilerek günlük yaşamda birçok kısıtlama hayata geçirilmek durumunda kalmıştır. Buna göre yiyeceğe ulaşımın güçleştiği dönem şartlarını daha iyi anlamak için o dönemde sosyal hayatı şekillendiren yayınlardan yola çıkılarak kadınların hayatlarını anlamının gerekli olduğu düşünülmüştür. Yemek pişirmeyi kadının toplumsal rolü olarak gören ve benzer çalışmalar için kullanılan Gatekeeper (Muhafız) teorisinden yola çıkılarak yapılan çalışmada, söz konusu dönemde yayınlanan kadın dergilerinin Millî Kütüphane bulunan sayılarının tamamı 21.11.2016-07.12.2016 tarihleri arasında incelenerek içerik analizi yapılmıştır. Savaşın Türkiye’nin toplumsal yaşamındaki izlerini, toplumsal hayattaki değişimleri, bu değişimlerin yemek tercihleri ve reçetelerdeki kullanılan malzemelere olan etkilerinin ortaya konulması çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Ekmeğin karne ile dağıtıldığı dönemde yemek dergilerindeki kullanılan malzemeler detaylı olarak incelendiğinde, 21. Yüzyılda lüks olarak görülen yiyeceklerin reçetelerde yer aldığı saptanmıştır.

Keywords

Second World War

Women’s magazines

Famine period

Famine foods

Gatekeeper theor

Abstract

Although Turkey is not a party in the Second World War, which lasted until 1945, starting in 1939 have to struggle with famine are among the remaining countries. Accordingly, it was thought that it was necessary to understand the lives of women in that period in order to better understand the conditions of the period when access to food was difficult. Gatekeeper theory used for similar studies, all of the numbers with the National Library of the women’s magazine removed in the said period examined between 21.11.2016-07.12.2016 history, Turkey, the traces of war and social life, The aim of the study is to reveal the changes in social life, food preferences and the effects of these changes on the ingredients used in the recipes. When the materials used in food magazines were examined detail in the period when bread was distributed with ration, it was found that the foods that are considered as luxury today are included in recipes.

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

* Sorumlu Yazar

E-posta: mustafa.aksoy@hbv.edu.tr (M. Aksoy)

DOI: 10.21325/jotags.2022.1177

GİRİŞ

Bireylerin yemek seçimlerinde özenli oldukları bilinmektedir. Bu her zaman aynı olmasa da toplumların mutfak algılarını kuşaktan kuşağa düzenli olarak aktardıkları, ancak bazı durumlarda kuşaklar arasında yiyecek seçimlerinde çeşitli farklılıkların olduğu gözlenmektedir. Bu kuşaktan kuşağa değişime örnek olarak 21. Yüzyılda çoğu Amerikalının Crisco'nun şekerli karışımına ve Oreos kakao tozuna duydukları tutkunun, ebeveynleri tarafından anlaşılamiyor olması ya da İkinci Dünya Savaşı sonrasına kadar İtalyanların makarna tüketiminin 2000'li yıllar ile kıyaslanamayacak kadar az olması verilebilir. Bu örneklerle de görüldüğü gibi bütün toplumların yemek yeme ve tüketim maddeleri günden güne bir değişim içindedir ve gittikçe de birbirlerine yaklaşımaktadır. Hatta Dünya'da özellikle aç kalma endişesi yaşamayan nüfusun Orta Çağ'dan beri ilk defa benzer şekilde yemek yiyor olup olmadıkları tartışılabilir bir konu haline gelmiştir (Kronl, 2008: s.24-25).

Bu değişime etki eden önemli olayların topluma yansımaları ancak uzun dönemli araştırmalarla ortaya konulabilir. Araştırma konusu için veri sağlayabilecek nitelikte; kayıt altına alınmış, basılmış bilgi ve belgeler, belirli bir dönem hakkında yargıya varılabilmesi için başvurulabilecek kaynaklardır. Yayınlanan bu bilgi ve belgelerin toplumun yönlendirilmesinde üstlendikleri ya da kendilerine atfettikleri görevler olup olmadığı; bu yönlendirmelerin ne derece kabul gördüğü, bu faaliyetlerin yönlendirme olarak kabul edilmesi durumunda zamanının şartlarına uygun olup olmadığı gibi birçok soru merak uyandırmaktadır. Nitekim, İkinci Dünya Savaşı sırasında Türkiye'de yaşanan gıdaya erişim zorluğunun yayınlanan kadın dergilerinde nasıl algılandığı temel sorunu üzerine odaklanan bu araştırmada, toplum gerçekleriyle magazin dergilerinin örtüşüp örtüşmediği Muhafız Teorisi bağlamında incelenmiştir. Bu kapsamda, dönemin genel durumu hakkında yapılan literatür incelemesinin ardından, 1943-1945 yılları arasında Türkiye'de yayınlanan kadın dergilerinin yemek ve gıdaya dair içerikleri hakkında araştırma amacına uygun değerlendirmeler yapılmıştır.

İkinci Dünya Savaşı Dönemine Genel Bakış

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda imzalanan barış antlaşmaları Dünya'ya kalıcı ve güven verici bir düzen getiremediğinden, 1929 yılından itibaren başlayan dünyadaki ekonomik buhran siyasal atmosferi derinden etkilemiş ve İkinci Dünya Savaşı'na kadar siyasal gerginliklerin yaşanmasına neden olmuştur (Bakar, 2008).

Dönemin ekonomik gerginliklerine, Birinci Dünya Savaş'ından sonra yapılan antlaşmaların barışı korumaktan ziyade, galip devletlerin çıkarını korur nitelikte olması eklenmiştir. Özellikle Almanya ile imzalanan Versay Antlaşması'ndan Almanların rahatsız olması, Birinci Dünya Savaş'ından sonra Almanya, Avusturya Macaristan İmparatorluğu ve Rus Çarlığı'nın yıkılması Avrupa diplomasisinde güçler dengesinin sarsılmasına neden olmuştur. Osmanlı Devleti'nin yıkılması ile Orta Doğu'da güçler dengesi bozulmuş, bu boşluğu Fransa ve İngiltere doldurmaya çalışmıştır. Rusya'da gerçekleşen devrim sonucu Rusya komünizmi benimsemiş ve bu durum sonucu Rusya'da kapalı bir ekonomi hâkim olmuştur (Tarihyolu, 2014).

Bu siyasal gerginliklerin ortasında 1931'de Japonya'nın Mançurya'ya ve 1934'te İtalya'nın Habeşistan'a saldırımları, 1936'da Almanya'nın Ren bölgesine asker sokması, aynı yıl İspanya'da başlayan iç savaş ve 1937'de Japonya'nın Çin'e saldırısı Dünya'da çeşitli gerginliklerin ilk fitilleri niteliğindedir. Yine 1938 Mart ayında Almanya tarafından Avusturya ve Çekoslovakya işgalleri Avrupa'da haritaların yeniden çizilmesine yol açmıştır. Bunu izleyen, 1939 yılındaki İtalya'nın Arnavutluk'u işgali, Akdeniz ve Balkanlar bölgesinde endişeye neden olmuştur.

Orta Avrupa'nın tamamına yakınına işgal eden Almanya'nın Polonya'ya uyguladığı baskı ve serbest şehir Danzig'in Alman sınırlarına katılması gerektiğini açıklaması, önce iki ülkeyi bir çatışma noktasına getirmiş ve daha sonra bir dünya savaşının kıvılcımını ateşlemiştir (Bakar, 2008).

1 Eylül 1939'da Almanya'nın Polonya'ya saldırması Avrupa Ülkeleri gibi Türkiye'de de büyük endişe yaratmıştır. Ülkeyi yöneten dönemin hükümeti başlayacak olan olası savaşın dışında kalacaklarını her fırsatta dile getirmiştir. Ancak halkın hafızasından, Birinci Dünya Savaşı'nın olağanüstü zorlukları silinmemiştir (Bülbül, 2009:1).

Zira 1920'ler ile 1930'ların iç ve dış koşulları ve Türkiye'nin sınırlı kaynakları ile eğitim, sağlık, ulaşım gibi temel alanlarda belirli bir seviyeye ulaşılmasını zorlaştırmıştır. Bu durumda savaş başladığında ülkede yeterli hizmet altyapısının oluşmaması ve yeterli sayıda nitelikli işgücünün olmaması halkın tedirginliğini arttıran unsurlar olmuştur (Baskıcı, 2007: s.304).

Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı Sırasındaki Ekonomik ve Sosyal Hayatı

Türkiye savaşın içinde doğrudan saf tutmamasına karşın, çeşitli yönleriyle savaşan devletlerin aldıkları benzeri birtakım tedbirler almak zorunda kalmıştır. Etkin nüfusunun askere alınması ile oluşan yarı seferberlik hali üretim hacminde önemli gerilemelere sebep olmuştur (Güncelkaynak, t.y.) Ülkedeki savunma harcamaları önemli oranda artarken, askere alınan nüfusun özellikle tarım sektöründe yer alan işçilerden oluşması işgücü kaybına sebep olurken, özellikle tarım üretimi ciddi derecede düşüş göstermiştir. Savaşın etkilediği güvensizlik ortamıyla bozulan uluslararası ticaret yollarındaki akış engelleri de Türkiye'yi etkilemiş, ithalat ve ihracatta önemli bir daralmaya neden olmuştur. Bu gerilemeler yatırım ve tüketim mallarının bulunmasını zorlaştırmış, kamu açısından da büyük bir vergi kaybı oluşturmuştur. Tüm bu gelişmeler de ülkedeki arz talep dengesini bozmuş ve yüksek enflasyonun hakim olduğu bir ortam yaratmıştır (Bülbül, 2009: s.44).

Savaş yıllarında birçok üründe büyük miktarlarda fiyat artışları görülmüştür. Örneğin; buğday (%1733), un (%966), pirinç (%428), yumurta (%500) gibi temel ihtiyaç maddelerinde ciddi artışlar gerçekleşmiştir. Aynı dönemde İstanbul ve Ankara'daki ekmeğin fiyatındaki artış ise %400 civarında olmuştur. Bu durum dar gelirli halkın günlük diyetlerini sürdürmesini güçleştirmiştir (Baskıcı, 2007: s.299).

Ekmeğin ülkenin temel besini olması hükümetin halka olabildiğince sağlıklı ve yeterli ölçüde ekmeğin dağıtılması amacıyla, ekmeğe karne istenmeye başlanmıştır ve bu uygulama savaş sonuna kadar devam etmiştir (Bülbül, 2009: s.45). Ancak devletin fırınlara yeterli un tedarik edememesiyle ve artan fiyatlarla baş gösteren sıkıntılar ekmeğin kalitesini ve karne sahiplerine bu ekmeğin dağıtımını zorlaştırmıştır (Baskıcı, 2007: s.299).

Resim 1. 1941 Yılında Yayınlanan Ulus Gazetesi (Gastearşivi, 2014)

Mücadele edilmeye çalışılan pahalılık ve gıda dağıtım ve erişimindeki sıkıntılara ek olarak salgın hastalıklar da toplumda yükseliş göstermiştir. Barınma sorunuyla birlikte gecekondu yerleşimleri ortaya çıkmış, özellikle fakir ailelerde boşanmalar yaşanmıştır. Çocuk ölümleri ve suçlarının yükselmesi, eğitimde aksamalara, kimsesiz çocukların artmasına ve dilendirilmesine yol açmıştır (Baskıcı, 2007: s.303).

Artan fiyatlar karaborsacılık faaliyetlerini arttırmış, özellikle yoksul halk temel ihtiyaç malzemelerine erişemezken, bu karaborsacılık faaliyetleriyle bir kesim, anormal gelirler elde etmişlerdir. Bu durum da toplumdaki dengede bozulmalara sebebiyet vermiştir (Bülbül, 2009: s.19).

Savaşta yaşanan zorluklara karşın ülkede lüks tüketim belli bir zümre (özellikle karaborsayı elinde bulunduran insanlar) tarafından sürdürülmüştür (Bülbül, 2009: s.19,45). Savaş ortamının neden olduğu ulaşım ve ithalat güçlükleri bu kesimleri etkilememiş, tüketimlerinde herhangi bir sınırlandırma gereksinimi duymamışlardır. Buna en güzel örnek kahvenin erişiminde yaşanan güçlüklerle rağmen en çok aranan ürün olmasıdır. Ülkede yetişmemesine karşın güçlükle arttırılan dövizlerle temini yine dönemin elitleri tarafından sağlanmıştır (Bülbül, 2009: s.39-40). Kahveye erişimde yaşanan sıkıntı Türk toplumunun tamamını etkilemiş, yüksek fiyatlarla kahveyi temin edemeyen halk ise alternatif ürünlerden kahve yapım yoluna gitmişse de (nohut kahvesi, süpürge sapından üretilmesi gibi) toplumda ulaşılması daha kolay olan çay bu dönemde kahvenin yerini almıştır (Halıcı, 2012).

Kahvenin yanı sıra yine savaş dönemi içinde, içki ve tütün tüketiminde de artış gözlemlenmiştir. Bu durum savaşın psikolojik etkisiyle açıklansa da zenginleşen kesimin tüketim çılgınlığının da bu tüketim artışında önemli etkisi olmuştur. Bir başka ilginç gösterge ise toplumun zenginleşen kısmındaki tüketimin savaştan etkilenmediği fikridir. Buna göre vatandaşların bir kısmı tatil planlarını Avrupa ülkeleri üzerine yapmaya devam etmişlerdir. Özellikle yılbaşı tatillerinde yurtdışına çıkmaya alışkın olan kesimin, 1940 yılını evlerinde kutlamak zorunda kalmalarının sebebi ise savaş koşulları değil, hükümetin Erzincan depremi nedeniyle tatil amacıyla yurtdışına çıkışları engellemesi olmuştur (Bülbül, 2009: s.40-41).

İkinci Dünya Savaşı Döneminde Türkiye’de Çıkan Kanun ve Vergi Çalışmaları

Savaş döneminde Türkiye’nin ekonomi politikasını belirleyen temel metin, 1940 yılında çıkarılan ve hükümete ekonomiye müdahale konusunda sınırsız yetkiler veren “Milli Korunma Kanunu” olmuştur. Bu yasa savaş içindeki diğer ülkelerin de ortaya koyduğu önlemlerin bir benzeridir. Bu dönemde süren savaşın ve ülke içinde yer alan

seferberlik ortamının ekonomik etkileri önemlidir. Bu bağlamda öncelikli konu, Türkiye'nin ihracat ürünlerine olan talebinin artmış olmasıdır. Bu diğer bir deyişle, tarım kesiminin gelirlerinin artmasıdır. Ancak bu dönemde tarımsal üretim artmış değil, tersine azalmıştır. Bunun nedeni ise köylünün büyük kısmının silahaltında olmasıdır. Savaş ekonomisi uygulamasının yükünü küçük köylü çekerken, kazançlı olan, pazara dönük büyük çiftçi olmuştur. Diğer önemli konu ise, gelişmiş ülkelerin savaş içinde olmaları yanı sıra Milli Korunma Kanunu çerçevesinde getirilen dış ticaret kısıtlamasının, ithalatı önemli ölçüde daraltmasıdır (Gülalp, 1983: s.35).

Bu zor şartların oluşturduğu kıtlık ortamı, devletin seferberliği para basarak finanse etmesi çabası ile birleştiğinde enflasyonun yükselmesine neden olmuştur. Bu karaborsa spekülasyonları sonucu ise spekülasyon ve karaborsacılar arasında önemli bir sermaye birikimi olmuştur. Diğer bir deyişle, savaş döneminden karlı çıkan ticaret sermayesidir. Bu dönemde biriken olağan üstü servetleri vergileyerek seferberlik finansmanına katkıda bulunmak amacıyla 1942 yılında "Varlık Vergisi" kanunu çıkarılmıştır. Bu kanunla sermaye ve gelirlerinden yeni bir vergi alınarak acil askeri masraflar karşılamak istenmiştir. İthal mallar ve ihtiyaç maddeleri ticaretinden zenginleşmiş olanlardan, tüccarlardan ve aracılarından vergi alınarak, sıkıntı çeken dar gelirli sınıfları finanse etmek hedeflenmiştir (Güncelkaynak, t.y.).

Muhafız (Gatekeeper) Teorisi

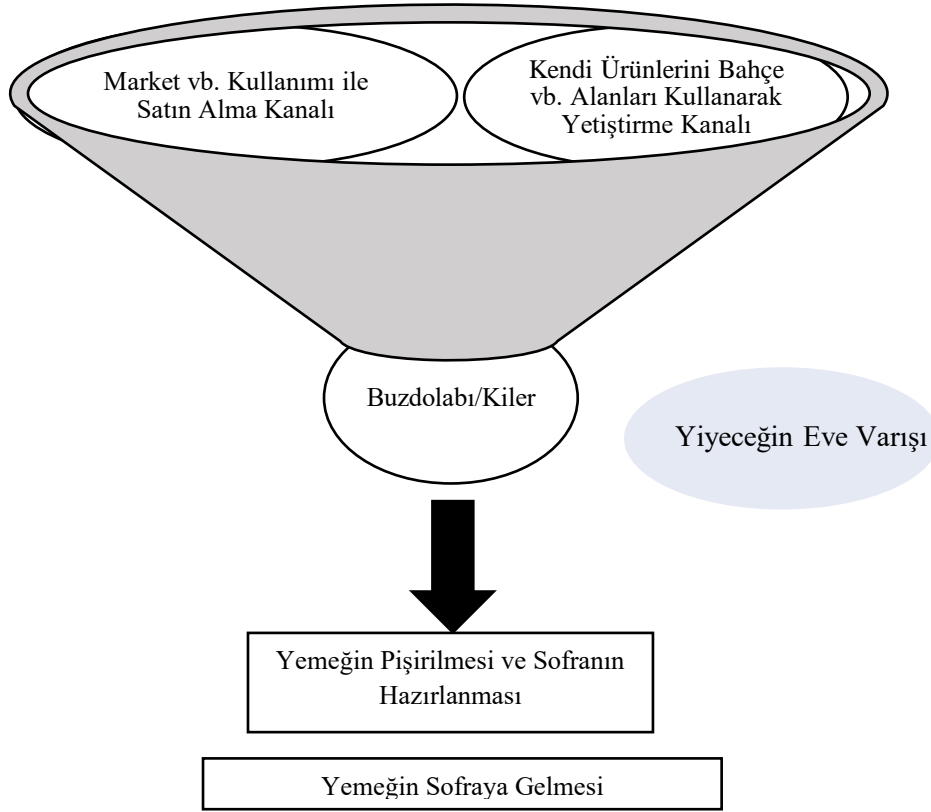
Muhafız Teorisi, Kurt Lewin'in 1947'de evle ilgili yiyecek alışverişi yapan Iowa'daki ev kadınlarının tüketim kararlarını ve bu sayede oluşan alışverişlerini incelemesi sonucu ortaya çıkmıştır. Buna göre ailelerdeki erkekler, baskın figür olarak görülmelerine rağmen kadına yüklenen rol sonucu kadınların yaptığı alışveriş ve buna bağlı hazırlanan yemekleri itiraz etmelerine karşın tükettikleri görülmüştür. Bu gözlem sonucu kadınlar üzerine yapılacak yönlendirme ile örneğin, İkinci Dünya Savaşı'nda oluşan konserve et stoğunun eritilebileceği fikri doğmuştur (Bentley, 1998: s.20,26). Eve alınacak, kileri dolduracak olan ürünlerin marketler ve pazarlar ile arasındaki son filtrenin ev kadını olduğunu ortaya çıkarmıştır (Roberts, 2005: s.5).

Teori incelendiğinde Kurt Lewin (1947) çeşitli sorular sorarak sosyal yapının kontrol edilip edilemeyeceğini ve yemek kavramının kontrolü için kadının rolünü sorguladığı görülmektedir:

1. Radyo, posterler ve derslerden başka toplum ideolojisini ve grup eylemini değiştirmek için araç ve yöntemler kullanmalı mıyız? Toplumun yiyecek alışkanlıklarını değiştirmek için erkek, kadın ve çocukların tümünü mü ele almalıyız? Yoksa toplumun stratejik bir kısmına odaklanmak daha etkili mi olur? Başka bir deyişle, neyin yenileceğini belirlemede nüfusun tüm üyeleri eşit öneme sahip mi? Değilse, daha önemli olan kısma yönelmek daha mantıklı olur. İlk bakışta ev hanımlarının gıda alışkanlıklarını tanımlamada özel bir rol oynadığı görülmektedir. Bunun doğru olduğu ölçüde, katı bir eğitim kampanyası ev hanımlarına odaklanmalıdır. Benzer sorunlar sosyal yönetimin neredeyse tüm sorunlarında ortaya çıkar. Kural olarak, etkilenecek nüfusun tüm üyelerine yaklaşmak için yeterli zaman, personel ve maddi imkân yeterli değildir. Hangi üyelerin sorun çözümünde en önemli olduğunu nasıl bulabiliriz?

Bu soruyu yanıtlarken uygulayıcılar genellikle "kilit pozisyonlardaki" kişileri aramaktadır. Bu nedenle, bir eyalette ırk ayrımcılığını azaltmaya yönelik bir girişimde bulunulacaksa, belirli toplum çalışanları, sanayiciler veya politikacılar gibi önemli kişileri düşünebilir ve çabalarını toplumdaki bu önemli alanlara yoğunlaştırılabilir.

2. Araştırma alanı toplumun tamamından aile kurumuna indirildiğinde, boşa harcanan yiyecek yüzdesinin göreceli olarak küçük olduğu görülmektedir. Aile sofrasına gelen yemeğin karakteri değiştirilebilirse yemek alışkanlıklarının da değiştirilebileceği söylenebilir.

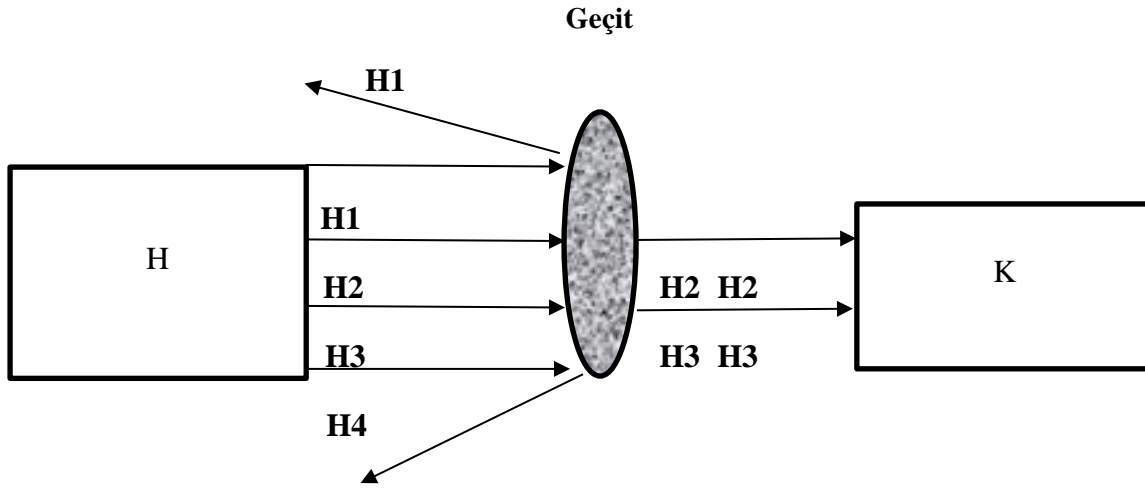
Şekil 1. Yiyeceklerin Aile Sofrasına Ulaşma Kanalları (Lewin, 1947).

Yemek ailenin masasına belirli “kanallardan” gelir. Modern kent toplumunda bu kanallardan birincisi ve en önemlisi marketten satın almaktır. Bununla birlikte, örneğin, bahçede sebze yetiştirmek gibi bir dizi kanal da ikincil kanallar olarak değerlendirilebilir. Bu kanallarda gıda kesin adımlarla ilerler. Şekil 1’deki satın alma kanalı göz önünde bulundurulduğunda, bu analizde ilk bölüm marketteki gıdadır. Daha sonra bu bölüm ilerler, satın alınan gıdalar eve ulaşır. Diğer grupta ise yetiştirilen ürünler toplanır ve eve ulaşarak gıdanın saklanma şartlarına uygun biçimde kilerde ya da buzdolabında depolanır. Buradan gıdalar pişirilmeden ya da pişirildikten sonra sofranın hazırlanmasının ardından masada diğer aile bireylerine sunulur (Lewin, 1947: s.143-144).

Zamanla Muhafız (Gatekeeping) Teorisi farklı sosyal bilim alanlarında da kullanılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda Muhafız (Gatekeeping) teorisi, bir kapıdan veya filtreden geçen bilgilerin kontrolü olarak geniş ölçüde anlaşılabilir (Barzilai-Nahon, 2008; Shoemaker & Vos, 2009). Esasen, muhafızlık, hangi bilgilerin toplanması, değerlendirilmesi ve nihayetinde paylaşılması gerektiği konusunda yargı veya karar vermektir. Birçok alanda uygulamaları olan bu teori, (gazetecilik, halkla ilişkiler, pazarlama, reklam, siyaset vb.) iletişim ağlarında halkla etkileşime geçmek için bilgi yaydığından, muhafızlık kavramı iletişim alanında geniş bir uygulama kazanmıştır. Muhafız Teorisi’nin altında, bilginin toplumda olanları ya da olacakları etkilediği ve sosyal gerçekliği şekillendirmeye yardımcı olduğu temel varsayımı vardır (Shoemaker & Vos, 2009). Buna göre bilgi akışını kim kontrol ederse sosyal gerçekliği etkileyebilir. Muhafızlık ya da kapı tutma kavramı, sosyal psikolog Kurt Lewin’in 1940’larda Amerika Birleşik Devletleri’nde gıda maddelerinin sosyal bir sistemde seçilmesi ve dağıtılması

konusundaki çalışmasından kaynaklanmaktadır. Seçim sürecini metaforlar açısından tanımlayan bu çalışmaya yeniden bakılacak olursa; kanallar (bakkal, bahçe), kapılar (bir kanala giriş), kapı bekçileri (alışveriş yapanlar, aşçılar) ve olumlu (bir gıda maddesinin çekiciliği) ve negatif (yüksek fiyat) öğelerin seçimini ve işlenmesini etkileyen güçler olduğu görülebilir. Lewin (1947), muhafızlık ya da kapı tutma kavramının, kitle iletişimi de dahil olmak üzere insan faaliyetlerinin diğer alanlarında da uygulanabileceğine inanmaktadır.

Gazetecilik bağlamında kapı bekçiliği açısından haber kuruluşları kanaldır. Bir haber ögesinin yayınlanıp yayınlanmayacağına ve nasıl şekillenip sunulacağına karar noktaları kapılardır. Mesleki normlar kuvvetlerdir. Karar vericiler veya politikalar kapı bekçileridir (Shoemaker & Vos, 2009; Erzikova, 2018).

H-Haber kaynağı H1,2,3,4-Haber Ögesi K-Kitle
H1,4- Ayıklanan Haberler H2,4-Seçilen Haberler

Şekil 2. Muhafız (Gatekeeper) Teorisi Medya İşlem Modeli (McQuail & Windahl, 2015).

Enformasyon her zaman eşik alanları olan bazı kanallardan geçerek akmaktadır, enformasyon ve malların kanallarda ilerlemesine bu akış içerisindeki muhafızlar tarafından karar verildiği varsayılır. En basiti ajanslardan gelen haberleri seçen editörler muhafızlar olarak nitelendirilebilir. Bu durumda ajanslardan gelen tüm haberler ana haber bülteninde kendine yer bulamamaktadır. Aynı şekilde hangi haberin gazetede manşete çıkacağı da bir seçim süreci sonunda kararlaştırılmaktadır. Bu örnekle de muhafız teorisinin basın alanında da kullanıldığı görülmektedir. İnternet kullanıcılarının arama geçmişleri sonuçları, oluşan algoritmalar gereği, tarayıcının kullanıcıya en uygun sonuçları çıkarması da bu teori ile açıklanabilir (Roberts, 2005: s.14-15).

Shoemaker & Vos (2009) tarafından belirtildiği gibi Muhafız Teorisi, yeni teknolojilerin hikayesinin medya aracılığıyla nasıl anlatılacağını anlamak için anlamlı bir çerçeve sağlar. En hayati olarak, Muhafız Teorisi, medyada yer alan bilgilerin daha geniş mekanizmaları yansıttığını göstermektedir. Son teori araştırmaları, medya kapsamını etkileyen bireysel ve rutin güçlerin hem basılı hem de çevrimiçi gazeteciler ve kuruluşlar arasında uygulanabilir olduğunu ileri sürmektedir (Cassidy, 2006; Lasorsa, 2012; McElroy, 2013; Tandoc, 2014; Gilbert vd., 2019).

Muhafız teorisi, kitle iletişim teorisinin vanilyalı dondurması olarak nitelendirilmektedir. Kimsenin favorisi olmayabilir ancak neredeyse herkes buna maruz kalabilir ve olağanüstü bir tada sahip olmasa da diğer teori ve metodolojik yaklaşımlar için yapı taşı görevi görmektedir (Roberts, 2005: s.2-3).

Yöntem

Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yapılan çalışmada, 1939-1945 yılları arasında çıkarılan Asrın Kadını, Türk Kadını, Ev Kadın, Kadın-Ev dergilerinin 1943, 1944 ve 1945'te çıkarılan sayılarındaki yemek ile ilgili bölümler ve dergilerde yer alan 113 reçete içerik analizi yoluyla incelenmiştir. Ankara Milli Kütüphane'de 21.11.2016-07.12.2016 tarihleri arasında yapılan arşiv araştırması sonucu elde edilen kadın dergilerine ait bilgilerin Muhafız Teorisi bağlamında değerlendirilmesi bu nitel araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Benzer dönemlerde çalışma yapan Kurt Lewin'in bakış açısı ile eve giren yiyeceğin muhafızı olarak değerlendirilen aile üyesinin kadın olduğu varsayımından hareketle, kadınlara yönelik dönem yayınları incelenmiştir. Ayrıca Muhafız teorisinin kitle kontrolü ve algısında da kullanılabileceği savından yola çıkılarak, yazılı kaynakların etkin kullanıldığı İkinci Dünya Savaşı dönemi şartları göz önüne alındığında da kadın dergilerinin incelenmesinin uygun olduğu düşünülmüştür.

Çalışmada öncelikli olarak, kadın dergilerinde verilen reçeteler ve içerikleri gruplandırılmıştır. Bu gruplandırmada yemek ve içecek türleri: çorbalar, mezeler-salatalar-aperatifler, et yemekleri, sebze yemekleri, tatlılar, likörler, salçalar ve soslar olarak; içerikler ise ekmek ve tahıl grubu, sebze, meyve, et-balık-tavuk-yumurta, baklagiller-baharat ve kuruyemiş, süt ve süt ürünleri, yağlar ve şekerler ile içkiler olarak gruplandırılmıştır. Yemek ve içecek türleri ile içeriklerinin frekansları oluşturulmuştur. Oluşturulan verinin ardından, dönemin gıdaya erişim durumu, kadın dergilerinde verilen reçeteler ile Muhafız Teorisi bağlamında değerlendirilmiştir.

Bulgular

Tablo 1. 1943-1945 Yılları Aralığında Yayınlanan Kadın Dergilerindeki Yemek Çeşitleri ve Kullanılan Malzemeler

Yemek Türleri	Ekmek ve Tahıl Grubu	Sebze	Meyve	Et, Tavuk, Balık, Yumurta	Baklagiller, Baharat ve Kuruyemiş	Süt ve Süt Ürünleri	Yağlar ve Şekerler	İçkiler
Çorbalar (14)*	Un (5) Ekmek (2) Pirinç İrmik Galeta tozu	Karnıbahar Ispanak Soğan (4) Havuç (2) Şalgam Bezelye Patates (3) Pırasa (3) Maydonoz Kereviz Sarımsak (2) Taze Fasulye	Hindistan Cevizi Kestane	Yumurta (2) Et suyu (2) Kayabalığı Kefal balığı		Süt (5) Peynir (2) Kaşar	Tereyağ (10) Toz Şeker (2)	Şarap
Mezeler, Salatalar, Aperatifler (8)	Francala Ekmeği Esmer ekmek Un	Biber Lahana Soğan Domates Patates (2) Taze Fasulye Bezelye Pancar(2) Havuç(2) Maydonoz Mantar	Zeytin Limon (2) Elma	Yumurta (2) Füme Dil Et suyu Dana beyni	Sirke (2) Toz Hardal		Şeker Zeytinyağ Mayonez Tereyağı Turyağ	

Tablo 1. 1943-1945 Yılları Aralığında Yayımlanan Kadın Dergilerindeki Yemek Çeşitleri ve Kullanılan Malzemeler (devamı)

Et Yemekleri (20)	Un (8) Pirinç (2) Galeta tozu(4) Ekmek içi Patates nişastası	Maydonoz (4) Dereotu Bezelye(4) Patates (9) Kabak Soğan(10) Patlıcan Domates (4) Havuç (2) Sarımsak	Üzüm Limon	Sığır Eti (12) Tavuk (2) Koyun Eti Hindi Lüfer Koyun kıyması Yumurta (5) Kuzu eti (2)	Sirke(2) Hardal Defne Yaprağı	Süt (4) Kaşar(3) Yoğurt	Tereyağ (11) Sade yağ (3) Turyağ Sıvı yağ (3) Zeytinyağ	Beyaz şarap (3) Rom Kırmızı şarap
SebzeYemekler (12)	Pirinç (2) Galeta Tozu Un	Turp Taze fasulye(2) Soğan (5) Dereotu(2) Enginar Havuç (2) Patates (3) Bezelye Domates (3) Maydonoz Karnıbahar	Limon Hindistan cevizi	Koyun Kıyması (3) Yumurta Dana eti Koyun eti	Sirke Salça	Krema Süt(2) Kaşar	Zeytinyağ (3) Toz şeker(2) Sadeyağ (2) Tereyağ (5)	
Tatlılar (48)	Mısır unu (2) İrmik (2) Un (30) Pirinç (4) Nişasta Pirinç unu Mısır nişasta Soda (kabartma tozu)		Üzüm (5) Karadut Hindistan Cevizi Elma (8) Portakal (4) Vanilya (13) Çikolata(6) Limon (8) Kayısı (3) Şeftali Kavun Armut (2) Ayva	Yumurta (37)	Anason Badem (12) Tarçın (2) Karanfil Ceviz (4) Sahlep (2) Kakao Antep fıstığı Buğday Nohut Fasulye (kuru) Çam fıstığı	Süt (19) Kaşar (2) Krema	Tereyağ (21) Toz Şeker (35) Pudra Şekeri (8) Sade yağ Zeytinyağı Sıvı yağ (3) Reçel Pudra şeker (5)	Rakı Votka Rom (2) Gül suyu
Likörler (6)		Nane	Mandalina Limon Çilek Vanilya (2)		Tarçın (2) Karanfil Sirke		Toz şeker (4)	Kanyak 75 derecelik Alkol 60 derecelik alkol (2) 90 derecelik alkol
Salçalar ve Soslar (5)	Un(2)	Domates	Limon (2) Kuru üzüm	Et suyu (2) Yumurta (4)		Süt Kaşar Peynir	Tereyağ (2) Zeyinyag Toz Şeker (2)	

*: Tablodaki () içindeki sayılar frekansları ifade etmektedir. Herhangi bir sayı olmayan malzemelere yalnızca bir kez yer verildiği tespit edilmiştir.

Yapılan dergi taramalarında, 14 adet çorba tarifi, 8 adet meze, salata ve aperatif yemeklerin tarifi, 20 adet et yemeği ve 12 adet sebze yemeği tarifi, 48 adet tatlı, 5 adet likör ve 6 adet salça ve sos tarifine rastlanmıştır. Verilen tabloda yiyecek gruplarına ait ürünlerde kullanılan malzemeler listelenmiştir. Örneğin incelenen sebze yemeklerine ait reçetelerin iki tanesinde pirinç kullanılmıştır. Tuz karabiber gibi standart baharatlara Tablo 1’de yer verilmemiştir.

Tablo 2. 1943-1945 Yılları Aralığında Yayınlanan Kadın Dergilerinde Yer Alan

	Çorbalar (14)*	Mezeler, Salatalar, Aperatifler (8)	Et Yemekleri (20)	Sebze Yemekleri (12)	Tatlılar (48)	Likörler (6)	Salçalar ve Soslar (5)
1.	Bezelye çorbası	Kıymalı omlet	Mantarlı patatesli sığır filetosu	Zeytinyağlı taze bakla	İrmik helvası	Mandalina likörü	Beyaz salça
2.	Un çorbası	Rus Salatası “Gilbert” usulü ile	Sarıyer böreği	Zeytinyağlı enginar	Ayva peltesi	Limon likörü	Domates salçası
3.	Süt çorbası	Piknik omleti	Biftek Izgarası	Etlı domates dolması	Portakal şekerlemesi	Likörlü şurup	Hollanda salçası
4.	Patates çorbası	Rus salatası	Pilavlı Hindi	Sütlü karnabahar	Çilekli gato	Çilekli likör	Mayonez
5.	Pırasa çorbası	Patates salatası	Tereyağlı lüfer balığı	Patates dolması	Aşure	Nane likörü	Peynir salçası
6.	Maydanozlu çorba	Salçalı beyin tavası	Kadınbudu köfte	Etlı çalı fasulye	Kayısı tart	Vanilya likörü	
7.	İrmikli sebze çorbası	Pancar turşusu	Sebzeli piliç güveci	Yoğurtlu bayır turpu:	Elmalı tart		
8.	Alamînut çorba	Mayonezli havuç	Hardal salçalı öküz dilimi	Yeşil biberli mantar	Pirinçli şeftali tatlı		
9.	Ispanak çorbası	Elmalı beyaz lahana	Sebzeli koyun budu rostosu	Etlı taze fasulye	Bademli kek		
10.	Kestane çorbası		Mısır kebabı	Etlı yaprak dolması	Patatesli bisküvi		
11.	Patates ve pırasa çorbası		Gulaş	Beyaz salçalı tavuklu kabak	Kaşar peynirli bisküvi		
12.	Balık çorbası		Patatesli kuzu pırzolası	Patlıcan beğendi	Portakal Tatlısı		
13.	Soğanlı ve Kaşar Peynirli Çorba		Dana etinden tas kebabı		Patatesli çay pastası		
14.	Karnabahar çorbası		Şaraplı sığır eti		Limon tatlısı		
15.			Sicilya filetosu		İsviçre bisküvisi		
16.			Dana köftesi		Elmalı kek		
17.			Nis bifteği		Afrika şekeri		
18.			Kefal balığı pilakisi		Şövalye pastası		
19.			Pürelı sığır filetosu		Gözleme tatlısı		
20.			Kâğıt kebabı		Çikolatalı dondurma		
21.					Karamel kreması		

Tablo 2. 1943-1945 Yılları Aralığında Yayımlanan Kadın Dergilerinde Yer Alan (devamı)

22.					Kayıslı tatlı		
23.					Küçük Viyana pastası		
24.					Mısır unu pastası		
25.					Pirinçli elma tatlısı		
26.					Armut pastası		
27.					Armut şekerlemesi		
28.					Portakallı tart		
29.					İrmikli puding		
30.					Kuş üzümlü bisküvi		
31.					Vanilyalı dondurma		
32.					Kavunlu dondurma		
33.					Bademli çay bisküvisi		
34.					İngiliz keki		
35.					Cevizli bisküvi		
36.					Arabistan fıstıklı turta		
37.					Sıcak turta:		
38.					Punçlu turta		
39.					Peynirli turta		
40.					Kremlı pasta		
41.					Karlı turta		
42.					Fransız turtası		
43.					Bademli hamur tatlısı		
44.					İngiliz keki		
45.					Elmalı pirinç sütlesi		
46.					Elma çöreği		
47.					Elmalı gato		
48.					Baharlı sandviç bisküvi		

*: Tablodaki () içindeki sayılar frekansları ifade etmektedir.

Tablo 2’de dönem dergilerinde yer alan yemeklere yer verilmiştir. Buna göre Tablo 2 incelendiğinde dönem dergilerinde yer alan yemeklerin çeşitliliği ve uluslararası özelliklere sahip olmaları dikkat çekmektedir. Çeşitli milletlere ait ürünlerin de yine dergilerde yer aldığı görülmektedir (İngiliz keki, gulaş, Fransız turtası, Hollanda salçası vb.). Ayrıca incelenen dönem dergilerindeki birbirini tekrar eden bazı reçetelere Tablo 2’de yer verilmemiş çalışma bulgularına dahil edilmemiştir.

Tartışma, Sonuç ve Değerlendirme

Dönemde tüketilen yemeklerle ilgili bilgi edinmek adına döneme ait kadın dergileri incelenmiştir. Dergilerde yer alan yemek tarifleri ve kullanılan malzemeler analiz edilerek tüketimin bu zor şartlara göre değişiklik gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Buna göre yayınlanan tariflerde çeşit bakımından kullanılan en yoğun malzemeler; patates, bezelye, kestane, pirinç, mısır olduğu görülmüştür. Ana yemek olarak sunulan reçetelerde yoğun derecede patates, kaşar, bezelye, galeta unu ve mısır kullanılmaktadır. Tatlı ve kompostoların reçetelerinde ise en yoğun kullanılan malzemeler; un, badem, vanilya, kestane, karadut, portakal, elma, limon, armut ve tarçındır.

Kullanılan etlere bakıldığında yoğun miktarda dana eti kullanımı görülmektedir. Sebze yemeklerinin reçetelerinde kıyma ve ete yer verilmesi günün şartlarına göre dikkat çekicidir. Bunu takip eden hayvansal ürünler ise az miktarda sunulan balık tarifleridir. Lüfer ve kefal balıkları yine incelenen yayınların en yoğun sunduğu balık çeşitleridir.

Alkol kullanımının hem ana yemek yapımında hem de çeşitli likör tariflerinde olduğu görülmektedir. Ana yemeklerde rakı, konyak kullanılırken, likör bakımından oldukça fazla çeşidin bu tür yayınlarda yer aldığı görülmüştür. Mandalina, limon, vanilya, çilek likörleri bu çeşitliliğe örnek olarak sunulabilir.

Döneme ait yayınlarda, yine 2020’li yıllarda lüks tüketim olarak adlandırılacak ürünlerin de varlığı mevcuttur. Füme dil ve pastırma bunlara örneklik sağlayabilir. Özellikle pastırma ile ilgili hem pastırma yapımı hem çemen yapımı hem de kaliteli pastırmanın nasıl anlaşılacağına dair bilgiler yine yayınlarda yer almaktadır.

Yayınlarda, diğer ülke mutfaklarından da ürünlerin hazırlanışına yönelik bilgilerin olduğu tespit edilmiştir. Rus salatası, Sicilya filetosu, İngiliz keki, Fransız turtası, Gulaş, Viyana pastası, Hollanda salçası gibi ürünler ismi ve reçetesi bulunan ürünlerdendir. Yine Türk mutfağına ait bir ürün olmayan mayonezin de yapımı bu yayınlarda geçmektedir.

Dönem koşullarını en iyi yansıtan ürünlerin; dar gelirli ailelerin bu tip yayınlardan evlerinde uygulayabileceği ürünlerden olan Süt, Patates, Maydanoz, Un ve Alaminüt gibi çorba çeşitleri olduğu görülmektedir. Ancak yaşanan buğday sıkıntısı ve askerin beslenmesi için stoklandığı için erişimi zor olan unun, birçok tarifte ve özellikle Tablo 2’de Tatlılar grubunda gösterilen reçetelerle ve Tablo 1’de yer alan Ekmek ve Tahıl Grubu’nda sıkça gündeme getirilmesi bu çalışmanın Muhafız Teorisi bağlamında değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya koyan en önemli husus olarak değerlendirilmektedir. Çalışma kapsamında yer alan toplam 113 reçetenin 47’sinde una yer verildiği, Tablo 2’deki Tatlılar grubu incelendiğinde ise toplam 48 reçetenin 30’unda un kullanılması gerektiği anlaşılmaktadır.

Karneyle ekmek dağıtılması, ağır vergiler, karaborsa ve istifçilik sonucu artan maliyetler, savaşın bir yansıması olarak ihracat ürünlerinin elde kalması sonucu oluşan genel fakirleşme, çetin şartların oluşmasında nedenler olarak özetlenebilir. Ancak incelenen kadın dergilerinde geçen yemek tariflerine bakıldığında dönemi, gerçekliğiyle açıklayabilecek bulgulara ulaşılamamaktadır. Bahsedilen nedenlerle oluşan fakirleşmeye yönelik ürünlerin sadece çorba çeşitleriyle sınırlı kalması, yapılan yayınların taraflı ve ülke gerçeklerinden ne denli kopuk olduğunu göstermektedir. Yayınların belli bir zümreye yönelik olduğu değerlendirilmektedir. Dönemde, medya unsurlarında görülen bu savaştan uzak tavrın Muhafız Teorisi kapsamında halkın algısı ve savaştan uzakta güven içinde bir konumda olan ülke imajı yaratmada kullanıldığı düşünülmektedir.

Yayınlar üzerinden dönem değerlendirmesi yapılacak olursa halkın bu savaş ve kıtlık döneminden fazla etkilenmediği sonucuna ulaşılmaktadır. Savaş öncesi ve sonrası Türk insanının yemek alışkanlıkları dönem yayınlarına göre bir farklılık göstermemiştir. Bu aşamada, çalışmanın çıkış noktası olarak görülen Muhafız Teorisi gereği ev kadınlarına uygulanacak politikalar ile yemek alışkanlıklarına yönelik çalışmaların yapılmadığı sonucuna varılmıştır. Nitekim aynı dönemde, Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık'ta ordunun beslenmesinin ev halkının beslenmesi kadar önemli olduğu ve kadınlara bu amaçla savaşın kazanılmasında cephedeki askerler kadar önemli görevler yüklenmesine dair kapsamlı propagandalar yapıldığından hareketle, kitle iletişim araçlarının etkin kullanımı ile diğer ülkelerdeki gibi savaş vb. dönemlerdeki yemek ve tüketim politikasını şekillendirmeye yönelik propaganda unsurlarının söz konusu dönemde Türkiye'de kullanılmadığı veriler ışığında varılan sonuçlardandır. Böylesi dönemlerde halkın birlik ve inancının sağlanmasında, kitle iletişim araçlarının bu tip teorilere bağlı olarak kullanımının eksikliği zor şartları halk için daha da zorlaştıracığı değerlendirilmektedir. Afet dönemlerinde, halka, yaptığı fedakârlığın değerli olduğu, iletişim kanalları ile yansıtılması gerçeği dikkate alınmalıdır. Bu durumun, halkın zor zamanlarda kenetlenmesi konusunda etkili olabileceği düşünülmektedir.

İkinci Dünya Savaşı sırasında yayınlanan kadın dergilerindeki yemekle ilgili konuları Muhafız Teorisi bağlamında ele alan ve genel bir değerlendirme yapan bu çalışmanın, ileride, sosyolojik ve antropolojik yaklaşımlarla, farklı ülkelerin, afet dönemlerinde vatandaşlarına uyguladıkları propagandalar ile sonuçlarının karşılaştırıldığı çalışmalarla desteklenebileceği değerlendirilmektedir.

Beyan

Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir. Yazarların bildirmesi gereken herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Barzilai-Nahon, K. (2008). Toward a theory of network gatekeeping: A framework for exploring information control. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 59, 1493–1512.
- Baskıcı, M. (2007). İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye (savaş ve gündelik yaşam), *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63-1, s.299,303,304.
- Bentley, A. (1998). *Eating For Victory: Food Rationing and The Politics Of Domesticity*. University of Illinois Press. s. 20, 26.
- Bülbül, İ. (2012). İkinci Dünya Savaşının Türkiye'de sosyal hayata olumsuz yansımaları, *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, 0 (9), 1-51 s.1,19,39-41,44,45.
- Cassidy, W. P. (2006). Gatekeeping similar for online, print journalists. *Newspaper Research Journal*, 27(2), 6–23.
- Erzikova, E. (2018). Gatekeeping. *The International Encyclopedia of Strategic Communication*, 1-6.
- Gastearşivi (2014). 20.12.2016 tarihinde <https://www.gastearsivi.com/gazete/ulus/1941-12-20/1> adresinden erişilmiştir.

- Gilbert, C., Smith, H., Bidwell, D., Smythe, T., Moore, A., McCann, J., & Miller, E. (2019). Gatekeeping and communities in energy transition: A study of the Block Island wind farm. *Environmental Communication*, 13(8), 1041-1052.
- Gülalp, H. (1983). *Gelişme Stratejileri ve Gelişme İdeolojileri*, Yurt Yayınevi, Ankara, s.35.
- Güncelkaynak, (t.y.). 20.12.2016 tarihinde <https://www.guncelkaynak.com/nedir/ii-dunya-savasinin-turkiyeye-siyasi-ve-ekonomik-etkileri/> adresinden erişilmiştir.
- Gürtunca, M. (1945, Nisan). *Ev Kadın*, s. 18.
- Gürtunca, M. (1945, Mayıs). *Ev Kadın*, s. 21.
- Gürtunca, M. (1945, Haziran). *Ev Kadın*, s. 22.
- Gürtunca, M. (1945, Temmuz). *Ev Kadın*, s. 30.
- Gürtunca, M. (1945, Ağustos). *Ev Kadın*, s. 17.
- Gürtunca, M. (1945, Eylül). *Ev Kadın*, s. 23.
- Gürtunca, M. (1945, Ekim). *Ev Kadın*, s. 15.
- Gürtunca, M. (1945, Kasım). *Ev Kadın*, s. 18,21
- Gürtunca, M. (1945, Aralık). *Ev Kadın*, s. 19,28
- Halıcı, N. (2012). Türk Mutfağının Evreleri- Cumhuriyet Dönemi, Yemek Sanatları Merkezindeki Seminerin Yazılı Metni, İstanbul.
- Kronld, M. (2014). *Lezzet Fetihleri: Üç Büyük Baharat Kentinin Yükselişi ve Çöküşü, Ruhun Gıdası Kitaplar*, ISBN:978-605-64248-2-3, s.24-25.
- Lasorsa, D. (2012). Transparency and other journalistic norms on Twitter. *Journalism Studies*, 13(3), 402–417.
- Lewin, K. (1947). Frontiers in group dynamics: II. Channels of group life; social planning and action research. *Human Relations*, 1(2), 143-153.
- Maarif, M. (1943). *Kadın-Ev*, s. 11.
- McElroy, K. (2013). Where old (gatekeepers) meets new (media). *Journalism Practice*, 7(6), 755–771
- McQuail, D., & Windahl, S. (2015). *Communication models for the study of mass communications*. Routledge.
- Roberts, C. (2005). *Gatekeeping Theory: An Evolution*. Recuperado el. S. 2, 3, 5, 14-15.
- Shoemaker, P. J., & Vos, T. (2009). *Gatekeeping Theory*. New York, NY: Routledge.
- Tandoc, E. C., Jr. (2014). Journalism is twerking? How web analytics is changing the process of gatekeeping. *New Media and Society*, 16(4), 559–575.
- Tarihyolu, (2014). 20.12.2016 tarihinde <http://www.tarihyolu.com/2-dunya-savasi-oncesi/> adresinden erişilmiştir.
- Umay, F. (1944, Eylül). *Türk Kadını*, s. 9.
- Umay, F. (1944, Ekim). *Türk Kadını*, s. 8,20

Umay, F. (1944, Kasım). *Türk Kadını*, s. 12,22

Umay, F. (1944, Aralık). *Türk Kadını*, s. 14,19

Umay, F. (1944, Ocak). *Türk Kadını*, s. 18,22

Umay, F. (1945, Nisan). *Türk Kadını*, s. 8,13

Umay, F. (1945, Mayıs). *Türk Kadını*, s. 11

Umay, F. (1945, Haziran). *Türk Kadını*, s. 19

Umay, F. (1945, Temmuz). *Türk Kadını*, s. 21

Yayl.y. (1944, Haziran). *Asrın Kadını*, s. 18.

Yayl.y. (1944, Temmuz). *Asrın Kadını*, s. 20.

Yayl.y. (1944, Ağustos). *Asrın Kadını*, s. 13.

Yayl.y. (1944, Eylül). *Asrın Kadını*, s. 21.

Reflections of Famine in Turkey During the Second World War in Women's Magazines**Mehmet KIZILELİ**

Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Tourism, Ankara/Turkey

Mustafa AKSOY

Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Tourism, Ankara/Turkey

Extended Abstract

It is known that individuals are attentive in their food choices. Although this is not always the same, it is observed that societies regularly transfer their culinary perceptions from generation to generation, but in some cases there are various differences in food choices between generations. An example of this generational change is that in the 21st century, most Americans' passion for Crisco's sugary mix and Oreos cocoa powder could not be understood by their parents, or that Italians' pasta consumption was incomparably less than in the 2000s, until after the Second World War. As can be seen with these examples, the food and consumption items of all societies are in a change from day to day and they are getting closer to each other. In fact, it has become a debatable issue whether the population of the world, who is not particularly concerned about hunger, is eating similarly for the first time since the Middle Ages (Kronl, 2008: p.24-25).

In the study, the sections about food in the issues of 1943, 1944 and 1945 of the magazines *Asrın Kadını*, *Türk Kadını*, *Ev Kadın*, *Kadın-Ev* published between 1939-1945 and the prescriptions in the magazines were examined. The basis of this qualitative research was formed by evaluating the information about women's journals obtained from the National Library within the scope of the guard theory. Document analysis, one of the qualitative research techniques, was made. Within the scope of this analysis, data was obtained by analyzing written documents containing information about the facts and events related to the subject examined within the scope of the research.

The Gatekeeper Theory emerged as a result of Kurt Lewin's study of the consumption decisions of housewives in Iowa, who were shopping for home food in 1947, and the shopping that occurred in this way. According to this, although men in families are seen as the dominant figure, as a result of the role assigned to women, they consume the shopping and the food prepared accordingly, although they objected. As a result of this observation, it suggested that the canned meat stock formed in the Second World War, for example, could be melted with the guidance to be made on women (Bentley, 1998: p.20,26). It has been revealed that the products that will be taken home and will fill the cellar are the last filter between the markets and the markets that the housewife. Lewin states that this theory is not only seen as a food choice, but is also used effectively in mass communication (Roberts, 2005: p.5). When the Gatekeeper theory is examined in communication channels, it is assumed that information always flows through some channels, which are threshold areas, and the progress of information and goods in these channels is decided by the guards in this flow. The editors who choose the simplest news from agencies can be described as guards. In this case, not all news from agencies can find a place in the main news bulletin. Likewise, it is decided which news will appear in the headlines at the end of an election process (Hasanov, 2015: p.10). With this example, it is seen that the guardian theory is also used in the field of press. It can be explained by this theory that the browser produces the most appropriate results for the user due to the algorithms that result from search histories for users using the Internet (Roberts, 2005: p.14-15).

Gatekeeper theory qualifies as the mass communication theory's vanilla ice cream. It may not be anyone's favorite, but almost anyone can tolerate it. Although it does not have an extraordinary taste, it serves as a building block for other theory and methodological approaches (Roberts, 2005: p.2-3).

In order to obtain information about the food consumed during the period, women's magazines belonging to the period were examined. The recipes and the materials used in the journals were analyzed and it was investigated whether the consumption varies according to these difficult conditions.

Accordingly, the most intense ingredients used in terms of variety in the published recipes; potatoes, peas, chestnuts, rice and corn. Potatoes, cheddar, peas, breadcrumbs and corn are used extensively in the recipes offered as main course. The most commonly used ingredients in the recipes of desserts and compotes; almond, vanilla, chestnut, black mulberry, orange, apple, lemon, pear and cinnamon.

Considering the meats used, an intensive use of beef is seen. Minced meat and meat are used even in vegetable dishes. Followed by animal products are fish recipes offered in small quantities. Bluefish and mullet fish are also the most intensely presented fish types of the studied publications.

It is seen that the use of alcohol is in both main meals and various liquor recipes. While raki and cognac are used in the main courses, it has been observed that quite a lot of varieties in terms of liquor are included in such publications. Mandarin, lemon, vanilla, strawberry liqueurs can be offered as examples of this variety.

Among the publications of the period, there are still products that can be called luxury consumption today. Smoked tongue and bacon can provide examples. In particular, information on how to understand pastrami, fenugreek and high quality bacon is also included in the publications.

It has been observed in the publications that there are also information about the preparation of products from other countries' cuisines. Products such as Russian salad, Sicilian fillet, English cake, French pie, Goulash, Viennese cake are among the products with names and prescriptions in these publications. The preparation of mayonnaise, which is not a product of Turkish cuisine, is also mentioned in these publications.

The products that best reflect the conditions of the period; It is seen that there are soup varieties such as Milk, Potato, Parsley, Flour and Alaminut, which are products that low-income families can apply at home from such publications. However, the wheat shortage and the fact that the flour, which is difficult to access because it is stocked for the nutrition of the soldiers, is frequently brought up in many recipes, especially in the recipes shown in the Desserts group in Table 2, and in the Bread and Grain Group in Table 1, this study should be evaluated in the context of the Theory of Guards. considered to be the most important aspect. Flour was included in 47 of the 113 recipes within the scope of the study, when the Desserts group in Table 2 is examined, it is understood that flour should be used in 30 of the total 48 recipes.

Period vie with the war years in very difficult conditions in terms of Turkey's history is understood to have a standard of living. The distribution of bread with ration, heavy taxes, increasing costs as a result of black market and hoarding, and the general impoverishment resulting from the acquisition of export products as a reflection of the war can be summarized as the reasons for the formation of these difficult conditions. However, when we look at the recipes in the examined women's magazines, it is seen that we cannot reach any data that can explain the period logically. It is understood from the prescriptions that the publications do not comply with the realities of the country.

The fact that the products aimed at impoverishment caused by the reasons mentioned above are limited to soup varieties, shows how biased the publications are and how disconnected from the realities of the country. It has been clearly seen that there are publications for a certain rich group or a group that got richer by using the conditions of the period in their favor. If the periodical evaluation is made for the publications, we can conclude that the people were not affected much by this period of war and famine. Eating habits of Turkish people before and after the war did not differ according to period publications.

At this stage, it was concluded that studies on the policies and food habits to be applied to housewives were not carried out in accordance with the guard theory, which is seen as the starting point of the study as a criticism to the country administration. Again, with the guard theory, the effective use of mass media and sometimes war in other countries. It is one of the conclusions reached in the light of the data that the propaganda elements of the periods were not used. In these periods, the lack of use of mass media based on such theories in ensuring the unity and belief of the people makes difficult conditions even more difficult for the public. Regardless, the fact that the sacrifice he made to the public is valuable and that the difficulties are realized for the survival of the people is reflected to the public through communication tools. It is thought that this situation may be effective for the people to come together in difficult times. This notion is thought to be supported by the guardian theory.

It is evaluated that this study, which deals with the food-related issues in women's magazines published during the Second World War in the context of the Theory of Guards and makes a general evaluation, can be supported by sociological and anthropological approaches in the future, with studies comparing the propagandas applied by different countries to their citizens during disaster periods and their results.